

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

III РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 36

София, срѣда, 19 февруарий

1930 г.

40. заседание

Вторникъ, 18 февруарий 1930 година

(Открито отъ подпредседателя А. Христовъ въ 16 ч. 35 м.)

Председателствуващъ А. Христовъ: (Звъни) Обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ г. г. народни представители: Аврамчовъ Мито, Алексиевъ Николай, Андреевъ Никола, Андреевъ Ставри, Апостоловъ Драгомиръ, Аретовъ Никола, Баралиевъ Христо, Бечевъ Милко, Бомбовъ Иванъ, Божковъ Борисъ, Наковъ, Бояджиевъ Стефанъ, Бурилковъ д-ръ Владимиръ, Бъровъ Димитъръ, Василевъ Григоръ, Витановъ Добри, Владовъ Никола, Георгиевъ Павелъ, Георгиевъ Стойчо, Георгиевъ Страшимиръ, Горневъ Христо, Грънчаровъ Димитъръ, Губидѣльниковъ Гесрги, Димевъ Борисъ, Димитровъ Владимиръ, Димитровъ Добри, Димитровъ Стефанъ, Дръновски Славко, Дрънски Димитъръ, Думановъ д-ръ Никола, Дяковъ д-ръ Цвѣтанъ, Желѣзковъ д-ръ Димо, Йоловъ Прокопи, Казанаклиевъ Георги, Калчевъ Панайотъ, Тинчевъ, Капитановъ Трифонъ, Каранешевъ Димитъръ, Кацковъ Левъ, Колевъ Еню, Колевъ Иванъ, Кръстевъ Гето, Кърловъ Стоянъ, Ловчиновъ Димитъръ, Манасиевъ Добри, Даневъ, Мановъ Христо, Маноловъ Калоянъ, Мариновъ Христо, Марковъ Кръстю, Марулевъ Йосифъ, Мечкарски Тончо, Милевъ Милу, Миновъ Петъръ, Митевъ Добри, Михайловъ Иванъ, Миховъ Запрянъ, Мошановъ Стойчо, Мушановъ Никола, Недѣлковъ Иванъ, Петровъ, Неновъ Александъръ, Николовъ д-ръ Борисъ, Петровъ Аврамъ, Стояновъ, Петровъ Иванъ, Пѣйчевъ Стефанъ, Салиевъ Мехмедъ Алиевъ, Сидовъ Пандо, Силянъ, Христовъ, Симеоновъ Георги, Славовъ Кирилъ, Стефановъ Димитъръ, Стефановъ Стефанъ, Стояновъ Христо, Тодоровъ Андрей, Тодоровъ Петъръ, Тонковъ Тодоръ, Христовъ Иванъ, Цаневъ Александъръ, Цуцумановъ Петъръ, Чакръкчийски Стойне, Ченгелиевъ Антонъ, Шиваровъ Маринъ, Якимовъ Петъръ, Янговъ Теню, Яневъ Димитъръ, Яневъ Сотиръ и п. Янчевъ Иванъ)

Съобщавамъ на Събранието, че председателството е разрешило отпуски на следнитъ народни представители:

На г. Николай Алексиевъ — 1 день;
 На г. Стефанъ Бояджиевъ — 7 дни;
 На г. Никола Бурмовъ — 1 день;
 На г. Вълчо Даскаловъ — 3 дни;
 На г. Димитъръ Дрънски — 2 дни;
 На г. Янко Куцаровъ — 4 дни;
 На г. Запрянъ Миховъ — 7 дни, и
 На г. Димитъръ п. Пандовъ — 2 дена.

Народниятъ представителъ г. Славко Дръновски моли да му се разреши 11-дневенъ отпускъ. Понеже се е ползвалъ досега съ повече отъ 20 дни отпускъ, исканиятъ отпускъ ще трѣбва да се разреши отъ Народното събрание.

Които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Съобщавамъ на Събранието, че сж постѣпили следнитъ питання:

Отъ бѣлослатинския народенъ представителъ г. Петъръ Анастасовъ до г. министра на вътрешнитъ работи и народното здраве — относно поставянето подъ полицейски надзоръ на адвокатитъ Фердинандъ Митевъ и Петко Лаловъ отъ бѣлослатинския околийски началникъ.

Отъ видинския народенъ представителъ г. Никола Пждаревъ къмъ г. министра на вътрешнитъ работи и народното здраве — по приложението на чл. 204 отъ закона за народното здраве относно фелдшеритъ.

Отъ пловдивския народенъ представителъ г. Димитъръ Гичевъ къмъ г. министра на вътрешнитъ работи и народното здраве — относно убийството въ с. Говедаре, Татарпазарджишко, по случай селско общинскитъ избори на 16 т. м.

Отъ народния представителъ г. Константинъ Муравиевъ къмъ г. министра на вътрешнитъ работи и народното здраве — относно намѣсването името на държавния глава въ партийнитъ борби отъ частъ отъ правителствения печатъ.

Отъ сѣщия народенъ представителъ къмъ г. министра на вътрешнитъ работи и народното здраве — относно арестуването и нанасянето побой на временния редакторъ на в. „Земледѣлско знаме“ Асенъ Буковъ.

Отъ пловдивския народенъ представителъ г. Тома Константиновъ къмъ г. министра на вътрешнитъ работи и народното здраве — относно прекратяване отпускането заеми отъ Централната кооперативна банка на пострадали отъ землетресението.

Тия питання ще бждатъ съобщени на г. министра на вътрешнитъ работи, за да отговори.

Съобщавамъ на Събранието, че сж постѣпили следнитъ законопроекти:

Отъ Министерството на финанситъ — за измѣнение на чл. 3 отъ закона за стабилизиране на лева и за монетната циркулация въ царство България. (Вж. прил. Т. I, № 40)

Отъ Министерството на народното просвѣщение — за разрешаване на българското училищно настоятелство въ гр. Кюстендилъ да отпусне заемъ на Кюстендилската градска община. (Вж. прил. Т. I, № 41)

Постѣпило е отъ Министерството на народното просвѣщение предложение за приемане на служба по ведомството на министерството чужди подданици. (Вж. прил. Т. I, № 42)

Тия законопроекти и това предложение ще бждатъ раздадени на г. г. народнитъ представители и поставени на дневенъ редъ.

Пристѣпваме къмъ първа точка отъ дневния редъ...

А. Радоловъ (з. в): Г. председателю! Искамъ думата преди дневния редъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Александъръ Радоловъ.

А. Радоловъ (з. в): Г. г. народни представители! Известно ви е на всички отъ нашата преса, че завчера, по случай селско-общинскитъ избори, въ нѣкои села на нашата страна, както е случаятъ въ с. Говедарци, Татарпазарджишка околия, както и въ с. Чамшадиново, Ихтиманска околия, сж станали кървави инциденти. Съобща се, че полицията е била нападната и че имало редица полицаи — явни и тайни — убити и че това дѣло е на хора отъ Земледѣлския съюзъ. Издадени сж некролози — какъвто е

случаят съ некролога, издаденъ въ Татаръ-Пазарджикъ — съ която се насъсква една частъ отъ българското гражданство срещу друга.

И. Хрелопановъ (д. сг): И вие плачете! . . .

Т. Стоилковъ (д. сг): (Къмъ А. Радоловъ) Какъ не те е срамъ! Кой нападна моята къща нощеска? Вагабонии! Престъпници! (Отива къмъ А. Радоловъ. Глъчка)

Председателстващъ А. Христовъ: (Звъни)

Ц. Стоянчевъ (з. в): Г. председателю! Кой му позволява да псува?

С. Мошановъ (д. сг): Г. председателю! По коя точка отъ дневния редъ говори г. Радоловъ? (Глъчка)

Председателстващъ А. Христовъ: (Звъни)

А. Радоловъ (з. в): Моля.

Т. Стоилковъ (д. сг): Моята къща нощесъ бѣ нападната отъ тая шайка, която вие два месеца готвите за тия провокации!

А. Радоловъ (з. в): По нашитѣ сведения, същото се съобщава и въ странство — че Земледѣлскиятъ сѣюзъ си служилъ съ подобни срдѣства и се квалифицира едва ли не като организация, която трѣбва да се постави при съвършено особено положение.

Заради това и за да се установи истината, пожеже нашитѣ сведения сж тъкмо обратни . . . (Възражения отъ сговориститѣ)

К. Куневъ (д. сг): Не те е срамъ! Лъжешъ!

А. Радоловъ (з. в): Г. г. народни представители! Нека бждемъ спокойни, когато разглеждаме тѣзи въпроси. (Възражения отъ сговориститѣ) Азъ не излизамъ тукъ да защитавамъ престъпници. (Възражения отъ сговориститѣ)

Председателстващъ А. Христовъ: (Звъни)

К. Куневъ (д. сг): Не ви е срамъ, безсрамници! Засрамете се! (Отива къмъ земледѣлцитѣ)

Т. Стоилковъ (д. сг): Въ мое отсъствие нападнаха моя домъ, но азъ ще се разправа.

(Народниятъ представителъ К. Куневъ посѣга къмъ А. Радоловъ и го блъска. Квесторътъ С. Савовъ отива при тѣхъ и ги разтървава. Земледѣлцитѣ наставатъ прави и протестирайтъ).

Т. Стоилковъ (д. сг): Я си седнете на мѣстата! Или ще има управление, или нѣма да има!

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Седнете на мѣстата си, г-да, има кой да отговори! Бждете спокойни.

С. Омарчевски (з. в): Вие виждате, че на народни представители се посѣга въ Народното събрание.

Т. Стоилковъ (д. сг): Шайка! Банда!

А. Радоловъ (з. в): Нашитѣ сведения сж тъкмо обратнитѣ.

Т. Стоилковъ (д. сг): Какъ така! (Глъчка)

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, тишина! Изборитѣ минаха.

А. Радоловъ (з. в): Предизвикателства отъ страна на избирателитѣ не е имало, а напротивъ предизвикателствата сж станали отъ известни лица, когато хората сж отивали да поставятъ своитѣ кандидатни листи, каквото е, напр., случаятъ въ с. Чамшадиново, кждето отъ 7 години не е имало никаква кандидатна листа, същото е и въ с. Говедарци. Тамъ не гражданството, а полицията стреля върху българското гражданство. Даже въ с. Чамшадиново презъ нощта срещу избора въ дома, кждето е живѣлъ учителътъ, който на другия день е трѣбвало да председателствува изборното бюро, сж били хвърлени 17 бомби.

При това положение за освѣтление и на Парламента, и на българското гражданство, и на българското общество ние желаемъ да се съгласите . . .

Т. Кънчевъ (д. сг): Прокурорътъ, прокурорътъ! . . .

А. Радоловъ (з. в): . . . да се избере една парламентарна анкетна комисия (Възражения отъ сговориститѣ), която да отиде на самото мѣсто и да констатира въ какво се състои инцидентътъ и да установи отговорноститѣ. (Възражения отъ сговориститѣ)

С. Мошановъ (д. сг): Прокурорътъ ще ги установи.

А. Радоловъ (з. в): Азъ моля г. министъръ-председателя, за негова честъ и за честта на България, да се съгласи народното представителство да избере една анкетна комисия отъ всички парламентарни групи, която да отиде и да констатира каква е действителността.

Като правимъ това предложение, ние дължимъ същевременно да протестираме за всички онѣзи инсинуации, които се хвърлятъ върху Земледѣлския сѣюзъ.

Т. Кънчевъ (д. сг): Не те е срамъ!

И. Хрелопановъ (д. сг): Сждебната властъ — тя ще ви оправя.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. министъръ-председателъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. г. народни представители! По въпроситѣ, които повдига г. Радоловъ, отъ тѣхна страна има и питане, чухте го, но той избърза, не дочака разглеждането на питането и повдига въпросъ за случая въ Говедаре, а не Говедарци, както той казва. Азъ нѣма да се спирамъ за случая въ Говедаре, защото следствието продължава; когато се привърши то . . .

Д. Гичевъ (з. в): Защо хората не ги дадете на сждебната властъ?

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Най-малко Вие, г. Гичевъ, трѣбва да говорите за Говедаре.

Д. Гичевъ (з. в): Азъ имамъ право да обвинявамъ Вашата полиция. (Възражения отъ сговориститѣ)

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. Гичевъ! Вие идвахте при мене, имайте търпение и недейте се възпламенява за Говедаре.

Д. Гичевъ (з. в): (Къмъ министъръ С. Василевъ) Въ тая околия не се прави изборъ безъ скандалъ, безъ тероръ и безъ произшествия.

Министъръ С. Василевъ: Скандалитѣ ставатъ отъ ваша страна.

Д. Гичевъ (з. в): Предайте хората на сждебната властъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Тѣ сж предадени.

Д. Гичевъ (з. в): Въ полицията сж още — подложени на инквизиция.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Може би и Вие ще отидете тамъ по тази работа.

Въпросътъ за Говедаре е една печална случка, която е свързана и съ изборитѣ. Инцидентно тя е свързана съ този изборъ, обаче тя тамъ е по-стара. И тѣй, както върви следствието, работата може да излѣзе и по-друга. Азъ въ тая минута не мога да зная всичко, нито мога да говоря нѣщо преди заключението на сждебното следствие. Господата ще иматъ търпение да го изчакаатъ и тогава ще се види кой е правъ и кой е кривъ тамъ.

Що се отнася до случкитѣ въ Чамшадиново и Чепинци, за които г. Радоловъ каза нѣколко приказки, тѣ сж доста известни.

За Чепинци, напр., зная точно какъ е работата — преписката е въ джоба ми и мога веднага да ви кажа. За Чамшадиново се произвежда дознание, зашто тамъ има и убийства. Сждебното следствие тамъ ще разкрие работата, както му е редътъ, зашто се воли отъ напълно обективни и независими власти, каквато е сждебната властъ. Никой не може да замѣни сждебнитѣ органи по обективността на изследването. Имайте търпение, ще се изяснятъ всичкитѣ тия въпроси. Правителството, може да бждете абсолютно сигурни, нѣма никакъвъ другъ интересъ, освенъ да излѣзе най-вистината по тия въпроси. (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ)

А. Радолов (з. в): Въ такъв случай, г. министре, не мога да разбера защо не се съласявате за една парламентарна анкета.

Ц. Стоянчев (з. в): Въ Чепинци аз бях наблюдател и знам случката.

Министър-председател А. Ляпчев: Вие сте били не само наблюдател, но, според моите сведения, сте били и съучастник.

Т. Стойков (д. сг): Г. министър-председателю! ...

Министър-председател А. Ляпчев: Моля, г. Стойков, аз имам думата.

Т. Стойков (д. сг): Аз съм потърпевш.

Министър-председател А. Ляпчев: То е друг въпрос.

Т. Стойков (д. сг): Не може така! Тая шайка, организирана още преди един месец, нощес е нападнала моята къща. Заговорът е извършен преди три дена.

Председателстващ А. Христов: Нямате думата, г. Стойков.

Г. Марков (з. в): (Към Т. Стойков) И ти се оплачи, както ние се оплакваме.

Т. Стойков (д. сг): Аз съм се оплакал на прокурора.

Н. Кемилев (д. сг): (Към земледелците) Ние нѣма да се оплакваме, но ще ни накарате да се саморазправяме с вас. Бандити такива!

Г. Марков (з. в): Нѣма да ни уплашите.

Министър-председател А. Ляпчев: Моля, г. Кемилев, никой откъде нѣма да се саморазправи. Има достатъчно силна държавна власт, която може да постави всѣкиго на мѣстото.

Г. Марков (з. в): Ние не отричаме, че има престѣпници, но дайте да видимъ кои сѣ тѣ.

Т. Стойков (д. сг): Ако властта не може да се справи с тѣхъ, правя декларация, че ще защита честта на моя домъ лично съ мои сръдства.

Министър-председател А. Ляпчев: Моля, г. Стойков!

Т. Стойков (д. сг): Азъ правя тая декларация предъ очите на цѣлия български народъ.

Х. Баев (з. в): И това било български Парламентъ!

Министър-председател А. Ляпчев: Е, и ти!

Т. Стойков (д. сг): (Отивайки към Христо Баев) Слушай ти, престѣпен типъ! (Квесторътъ Емануилъ Начев и народните представители Коста Лулчев, Илия Янулов и други задържатъ Таско Стойковъ. Голѣма сълъчка)

Председателстващ А. Христов: (Звъни)

Х. Баев (з. в): Какво е това?

Министър-председател А. Ляпчев: Г. Стойков! Моля Ви се.

Т. Стойков (д. сг): (Към Х. Баев) Типъ сѣ типъ!

Х. Баев (з. в): Това е скандалъ въ българския Парламентъ!

Министър-председател А. Ляпчев: Въпросътъ е за случката въ с. Чепинци. Тамъ се знае какво е станало. Ето какво ми се донася. (Чете)

„На 16 тогѡ въ с. Чепинци преди 5 ч. сутринята тѣлпа отъ около 30 человекъ-друзбаши съ пепеници въ ржце насила отворили заключената врата на основното училище, гдето бѣ опредѣлено произвеждането избора за общин-

ски съветници, и влѣзли въ коридора на сѣщото. При тѣхъ въ 5 ч. отива полицейскиятъ стражаръ Стоименъ Богдановъ, придруженъ отъ общинския патрулъ Найденъ Г. Славчевъ, и ги поканилъ нѣколкократно да напустнатъ училището, тѣй като изборътъ ще започне отъ 8 ч., а тѣ начело съ народния представител Стоянчевъ“.

Отъ сговориститѣ: Позоръ!

Ц. Стоянчев (з. в): За жалостъ, има съставенъ актъ.

Министър-председател А. Ляпчев: ... „заявили, че нѣма да напустнатъ и че изпратили за извикването председателя на бюрото, за да започне изборътъ веднага. Полицейскиятъ стражаръ отива и съобщава това на кмета, който го изпратилъ въ с. Челопечене, за да предаде това на Куриловския полицейски участъкъ.“

Въ 7 ч. и училищниятъ слуга отишълъ, за да напаля печката въ стаята за избора; сѣщата тѣлпа начело съ народния представител Стоянчевъ насила го заставила да отвори стаята, ксето той не желалъ.

Въ 7 ч. и 30 м. пристига председателятъ на бюрото Симеонъ Кръстевъ, учителъ въ с. Чепинци, заедно съ членоветъ на бюрото и, понеже изборната стая била буквално изпълнена отъ сѣщата тѣлпа, нѣколкократно я молилъ да опраздни стаята, като останатъ само лицата за завѣряване листитѣ и застъпниците — този, който моли е председателятъ на бюрото — но народниятъ представител Стоянчевъ, заедно съ нѣколцина отъ тѣлпата влизатъ въ пререкания, съ което става причина изборътъ да започне едва въ 9 ч.

Председателятъ на бюрото съставилъ по случая единъ актъ на народния представител Стоянчевъ и другъ срещу Григоръ Петровъ, Никола В. Кавиковъ, Цвѣтанъ А. Балабановъ и пр. — изброяватъ се.

Това е то случката въ Чепинци, която е предизвикала тази неприятностъ, тѣй, както е констатирана, споредъ моите сведения, най-обективно.

Д. Гичев (з. в): Кой е подписалъ това дознание?

Министър-председател А. Ляпчев: Азъ го имамъ отъ окръжното управление, откъдето съмъ поискалъ сведения. По-нататъкъ сѣдътъ ще си каже думата.

Председателстващ А. Христов: Има думата народниятъ представител г. Цвѣтанъ Стоянчевъ.

Ц. Стоянчев (з. в): Г. г. народни представители! Вѣрно е, че сѣдътъ ще си каже думата. Но азъ искамъ сега да подчертая единъ фактъ, а именно по какъвъ начинъ г. министърътъ на вътрешните работи се заблуждава отъ неговитѣ органи.

Отъ сговориститѣ: Хайде де!

Ц. Стоянчев (з. в): Фактъ е, че азъ отидохъ и се явихъ въ изборното бюро въ 7 ч. и 30 м. — никога по-рано не съмъ отивалъ. Тамъ заварихъ председателя на бюрото, двамата членове, кмета, помощника му, секретаръ-бирника и пждаря.

Министър-председател А. Ляпчев: Тукъ, въ дознанието, се казва, че въ 5 ч. сутринята е стисла тѣлпа, въ която сте били и вие.

Ц. Стоянчев (з. в): Моля. — Азъ нѣма да отрека истината. Но това, което е предадено на г. министър-председателя, ще ви кажа, че отъ единия край до другия е лъжа. Азъ съмъ подписалъ единъ актъ. Фактъ сѣщо така неоспоримъ е, че въ 6 ч. сутринята е имало хора въ училището. Сѣщо фактъ е, че това училище не е било разбито въ деня на избора, защото членоветъ на Демократическия сговоръ преди два дена го били запалили, защото тамъ се събирали и оставили печката да гори. Тѣмко затова членоветъ на Земледѣлския народенъ съюзъ го бѣха разбили преди два дена, за да гасятъ пожара; то нѣмаше врати. Това е фактъ. Когато азъ отидохъ, заварихъ лица, които пждѣха кандидатитѣ и застъпниците на Националибералната партия и на Земледѣлския съюзъ, за да не имъ се завѣрятъ листитѣ. Помолихъ председателя на бюрото да приеме листитѣ и съгласно закона да покаже, че сѣдѣчетата сѣ празни, тѣй като въ миналитѣ избори е имало случаи, при сѣщия учителъ като председател на бюрото, да оставятъ пълни сѣдѣчета съ бюлетини на Демократическия сговоръ, а бюлетинитѣ на другитѣ партии, които нѣматъ застъпници, да се изгарятъ. Поискахъ и помолихъ председателя на бюрото да изпълни това законно нѣщо.

Т. Соилковъ (д. сг): Председателът на бюрото не знае ли закона! Вие ще искате да изпълнява закона! Той носи отговорност по избирателния законъ.

Министър-председател А. Ляпчевъ: Моля Ви се, г. Стоилковъ.

Ц. Стоянчевъ (з. в): Председателът на бюрото, обаче, по заповѣд на кмета, пожела на нова смѣтка да бѣде опразднено училището. Единъ представител на Земледѣлския съюзъ, Григоръ Петровъ, и застъпникътъ на Националлибералната партия, само тѣ двамата бѣха вътре при бюрото — всички други бѣха вънъ. Никой абсолютно не е прѣчилъ, нито кавга е имало между нѣкого. Това да се забележи — никаква кавга. Следъ това председателътъ видѣ, че по този начинъ не може да се действува, прие листитѣ да ги завѣри, показа съдѣчатата. Това бѣше въ 7½ ч.

К. Кънчевъ (д. сг): Пълни ли бѣха?

Ц. Стоянчевъ (з. в): Тази процедура председателътъ изпълняваше толкова бавно, че въ 8 и 20 м. точно започна гласуването съвършено правилно и тихо.

По заповѣд на кмета ми е съставенъ актъ, че съмъ възпрепятствувалъ произвеждането на избора. Азъ го накарвахъ, азъ самъ му казахъ да ми състави актъ и го подписахъ.

Обаче поради това, че партизанитѣ на Демократическия сговоръ въ миналитѣ общински избори бѣха открили изборното бюро въ 5 и половина часа сутринта и когато нашитѣ хора сѣ се явили, имъ казаха: „Ние гласувахме“, затуй при сегашнитѣ избори нашитѣ отидоха да чакатъ по-рано. Азъ така разбирамъ туй и така личи отъ цѣлата работа — че партизанитѣ на Сговора сѣ отишли и следъ като сѣ видѣли, че хората на другитѣ опозиционни партии сѣ готови съ листитѣ, отишли и съобщили по телефона, че има убитъ стражаръ, че има метежъ. Отъ арестуванитѣ 12 души — 6 либерали и 6 земледѣлци — шестимата либерали бѣха пуснати веднага, а шестимата членове на Земледѣлския съюзъ и до днесъ се държатъ въ полицейския участъкъ. Ако българскитѣ граждани се третираха еднакво, трѣбваше да бѣдатъ освободени всички, а не едниятъ да бѣдатъ освободени, а другитѣ задържани. Прокурорътъ се намѣсва, обаче нашитѣ хора и досега не сѣ пуснати.

Азъ бихъ молилъ, г. министър-председателътъ да се намѣси, за да ускори следствието и, ако нѣма извършено престѣпление, да се освободятъ хората, а не да се спекулира съ това. Най-малко азъ бихъ допустналъ да се извърши нѣкакво беззаконие, защото азъ самъ помолихъ председателя на бюрото да покани всички присѣстващи да напустнатъ изборното бюро, когато започна гласоподаването. Обаче той постави вътре единъ приставъ. Азъ запитахъ защо го постави. Той каза, че го поставя, защото е отъ вътрешната полиция. Щомъ е отъ вътрешната полиция, казахъ, съгласенъ съмъ. Другитѣ напустнаха. Азъ самъ ги поканихъ да напустнатъ. Така че азъ не съмъ имъ прѣпятствувалъ на избора. Много зле е скроена тази лъжа.

Министър-председател А. Ляпчевъ: Г-да! Както виждате, г. Стоянчевъ иска да дава обяснение за себе си.

Ц. Стоянчевъ (з. в): Да.

Министър-председател А. Ляпчевъ: Отъ всички тѣзи приказки, едно има важно — че съдебната властъ ще си каже думата. Така че нѣма защо да споримъ двамата. Мога да ви уверя — азъ не зная дали има задържани хора — че не могатъ да ги задържатъ, щомъ като работата ще отиде въ съдъ.

Ц. Стоянчевъ (з. в): Вчера още двама души арестуваха.

Министър-председател А. Ляпчевъ: Можете да бѣдете спокойни. Съдѣтъ ще си каже думата.

Ц. Стоянчевъ (з. в): Азъ много съжалявамъ, че и Вие вѣрвате на тѣзи сведения.

Министър-председател А. Ляпчевъ: Азъ не мога да не вѣрвамъ това, което ми донасятъ. Ако лъжатъ, утре дѣлото ще отиде въ съда и, естествено, тѣ ще си понесатъ отговорността.

Д. Даскаловъ (з. в): Г. председателю! Имамъ едно питане, отправено къмъ министър-председателя и мини-

стъръ на вътрешнитѣ работи, относно побоя, нанесенъ отъ варненския окръженъ управител на кмета на с. Хасърджикъ. Ако може, да ми отговори.

Министър-председател А. Ляпчевъ: Г. Даскаловъ! Това Ваше питане е старо — струва ми се отъ две-три седмици е. Ще Ви отговоря. По мои сведения, лицето не е било никакъвъ кметъ. Сѣщо по моитѣ сведения, никакъвъ побой не е нанесенъ. Ако има побой, ще се отнесе до надлежната властъ, за да получи наказание онзи, който е нанесълъ побоя.

Д. Даскаловъ (з. в): Отговаряте ли на питането?

Министър-председател А. Ляпчевъ: Това зная засега. Понеже бързате да Ви отговоря, това Ви казвамъ.

Д. Даскаловъ (з. в): Азъ Ви моля да ми отговорите подробно.

Министър-председател А. Ляпчевъ: Тогава допълнително ще имате точни сведения по тази случка.

Председателствуващъ А. Христовъ: Понеже законопроектътъ за измѣнение и допълнение на закона за гербовия налогъ не е миналъ още презъ комисията, пристѣпваме къмъ точка втора отъ дневния редъ — докладъ на прошетарната комисия. Тази точка сѣщо се отлага.

Пристѣпваме къмъ точка трета отъ дневния редъ — одобрение предложението за одобрение на подписаната въ Анкара на 23 декемврий 1929 г. конвенция за предаване между България и Турция.

Моля г. секретаря да прочете предложението.

Секретаръ Д. Мангъровъ (д. сг): (Прочита предложението изцѣло, заедно съ мотивитѣ и конвенцията къмъ него — вж. прил. Т. I, № 35)

Председателствуващъ А. Христовъ: Които одобряватъ предложението за одобрение на подписаната въ Анкара на 23 декемврий 1929 г. конвенция за предаване между България и Турция, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 22)

Пристѣпваме къмъ точка четвърта отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за допълнение чл. 25 отъ закона за пѣтищата.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретаръ Д. Мангъровъ (д. сг): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 38)

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството.

Министъръ С. Василевъ: Г. г. народни представители! Току-що прочетениятъ законопроектъ има за задача да даде възможностъ на пѣтната администрация безпрепятствено, по-леко да добива камъни, които сѣ крайно необходими за направата на шосета. Това е допълнението на чл. 25 отъ закона за пѣтищата. Повече отъ това, което е казано въ мотивитѣ къмъ законопроекта, нѣма какво да кажа и моля народното представителство да приеме законопроекта.

Р. Василевъ (д. сг): Още повече, че отъ тѣзи кариери се взематъ такси и се прѣчи съ туй твърде много.

Министъръ С. Василевъ: Да, но сега се урежда.

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ на първо четене законопроекта за допълнение чл. 25 отъ закона за пѣтищата, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ С. Василевъ: Предлагамъ по спешностъ законопроекта да бѣде приетъ и на второ четене.

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ предложението на г. министра, по спешностъ законопроекта да бѣде приетъ и на второ четене, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г. секретаря да го прочете на второ четене.

Секретаръ Д. Мангъровъ (д. сг): (Чете)

„ЗАКОНЪ“)

за допълнение чл. 25 от закона за пштищата“.

Председателстващъ А. Христовъ: Които присматъ заглавието на законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретаръ Д. Мангървъ (д. сг): (Чете членъ единственъ — вж. прил. Т. I, № 38)

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ членъ единственъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ точка пета отъ дневния редъ — одобрение предложението за даване изключителното право на Корнелисъ Бринкъ, холандски подданикъ, временно живущъ въ София, да търси петролъ за единъ периодъ отъ четири години въ Бобовдолския каменновъгленъ басейнъ.

Моля г. секретаря да прочете предложението.

Секретаръ Д. Мангървъ (д. сг): (Прочита предложението изцѣло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 36)

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда.

Министъръ Ц. Бобошевски: Азъ моля да се приеме това предложение, г-да. Азъ го внесохъ, защото при днешното положение много малко е направено за изучаване на България въ петролно отношение. Това е една твърде мъчна работа, която изисква голѣми суми, изисква и опитност, каквито ние нѣмаме. И понеже се намѣри едно такова лице, което дава всичкитъ гаранции за опитност и капиталъ, азъ внасямъ това предложение, съ което искамъ да ми се позволи да направя необходимитъ издирвания въ посочения периметъръ. А когато дойде въпросъ за даване концесия, следъ като се направятъ необходимитъ проучвания — това предложение се отнася за даване едно изключително право за търсене на петролъ — тогава вече ще настѣпи втората база, и на Парламента ще бѣде предоставено да прецени дали тия условия, които министърътъ съветъ е намѣрилъ за добри, сѣ приемливи или не. И тогава Парламентътъ ще си каже думата. Сега е въпросъ само за изучаване и то при едини много строги условия: 150 работници трѣбва да работятъ минимумъ 6 месеца, да се даватъ постоянно данни за завеждането на работата съ определено количество сонди и т. н. Азъ мисля, че това е само отъ полза за изучаване въ геологическо отношение този басейнъ, гдето ние предполагаме да има такива петролни залежи, но, поради оскъднитъ сръдства и нашата неопитност, съгласяваме се да дойдатъ едини чужденци, които разбиратъ отъ този въпросъ, за да ни дадатъ своето сѣдействие. А когато се откриятъ такива петролни залежи — ако даде Господъ това да стане — Парламентътъ пакъ ще си каже думата по тия pourcentage и, които сме опредѣлили въ зависимостъ отъ количеството тонове на една сонда, т. е. колкото по-малко количество ще има на една сонда, толкова е по-малкъ и процентътъ за държавата, и обратно — съ прогресията, съ увеличаването продукцията на една сонда, процентътъ ще бѣде по-голямъ, както виждате, до размѣръ 30%.

По тия съображения азъ вѣрвамъ, че Народното събрание ще одобри едно отъ решенията на министерството, което влиза въ неговия непосредственъ обсъгъ, досежно управлението на минното дѣло.

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Сметате ли, че условията ще могатъ да се измѣнятъ после?

Министъръ Ц. Бобошевски: Може да ги отхвърлите. Това предложение е само за търсене петролъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Нека се намѣри, че тогава ще видимъ какво ще правимъ.

Д. Даскаловъ (з. в): Нѣма ли запазени права?

Министъръ Ц. Бобошевски: Нѣма. Както казахъ, това е само за търсене на петролъ въ продължение на четири години. Отъ три години се проучва този въпросъ.

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 38.

Председателстващъ А. Христовъ: Които одобряватъ предложението за даване изключителното право на Корнелисъ Бринкъ, холандски подданикъ, временно живущъ въ София, да търси петролъ за единъ периодъ отъ 4 години въ бобовдолския каменновъгленъ басейнъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 23)

Пристъпваме къмъ точка шеста отъ дневния редъ — първо четене на законопроекта за измѣнение и допълнение на чл. 5 отъ закона за признаване права на индустриална концесия за тъкачество на копринени платове на Кузма Чековъ, отъ гр. София, приетъ отъ XIX-то обикновено Народно събрание, трета редовна сесия, на 24 февруарий 1923 г., измѣненъ съ законъ, гласуванъ и приетъ отъ XXI-то обикновено Народно събрание, четвърта редовна сесия на 23 мартъ 1927 г., сѣщо измѣненъ съ законъ, приетъ отъ XXII-то обикновено Народно събрание презъ втората му редовна сесия на 8 мартъ 1929 г., прехвърлена съ решение на индустриалния съветъ отъ 23 априлъ 1929 г., протоколъ № 14, върху Франко-българското акц. д-во за точене на коприна и тъкачество на копринени платове, съ централа Лионъ, Франция и клоны въ гр. София.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ Д. Мангървъ (д. сг): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 37)

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда.

Министъръ Ц. Бобошевски: Както ви е известно, г-да, Чековата концесия за тъкачество на копринени платове съ районъ Бургазъ, Пловдивъ и Стара-Загора е прехвърлена на едно сериозно французко дружество, което е направило вече своитъ голѣми инсталации. По независящи отъ тѣхъ причини — първо, поради това, че мѣстото, което трѣбваше да имъ се отведе въ Казанлъкъ за постройка на тѣхнитъ фабрики, бѣше късно отведено и, второ, поради това, че въ построяването станаха нѣкои срутвания по погрѣшка на нѣкои технически лица — тѣ искаха съ нѣколко месеца да имъ се продължи срокътъ, за да могатъ да свършатъ тая работа. Когато тия хора сѣ вложили, споредъ сведенията на министерството, повече отъ 10 милиона лева и тѣхното дѣло представлява една сериозна работа, ние не можемъ да имъ правимъ шикани и заради туй, че чакъ въ м. септемврий имъ се отведе мѣстото и защото зданието имъ е било съборено, сега да имъ кажемъ: понеже вие не сте устояли на сроковетъ, конфискуваме ви заводитъ. Това не е разумно и азъ моля народното представителство да се съгласи да имъ продължимъ срока още съ 6 месеца.

Това предприятие, г-да, е една сериозна работа. Много го милиони, които ние днесъ плащаме въ чужбина за платове, въ бѣдеще ще останатъ въ България поради това, че тия платове ще се произвеждатъ тукъ и то съ по-добро качество, отколкото сѣ чуждитъ. При това тия хора правятъ една голѣма фабрика за филатура въ Търново, която е, така да се каже, тѣхна аксесорна работа.

Ето защо ще моля да се уважи искането за продължение срока на индустриалната концесия за тъкачество на копринени платове на Кузма Чековъ, отъ гр. София, съ още 6 месеца.

Председателстващъ А. Христовъ: Понеже нѣма записани, ще се гласува.

Които приематъ на първо четене прочетенния законопроектъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ Ц. Бобошевски: Моля законопроекта да се приеме по спешностъ и на второ четене.

Председателстващъ А. Христовъ: Има предложение за спешностъ. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта на второ четене.

Секретаръ Д. Мангървъ (д. сг): (Чете)

„ЗАКОНЪ“

за изменение и допълнение на чл. 5 от закона за признаване права на индустриална концесия за тъкачество на копринени платове на Кузма Чековъ, отъ гр. София, приетъ отъ XIX-то обикновено Народно събрание, трета редовна сесия, на 24 февруарий 1923 г., измененъ съ законъ, гласуванъ и приетъ отъ XXI-то обикновено Народно събрание, четвърта редовна сесия, на 23 мартъ 1927 г., също измененъ съ законъ, приетъ отъ XXII-то обикновено Народно събрание презъ втората му редовна сесия на 8 мартъ 1929 г., прехвърлена съ решение на индустриалния съветъ отъ 23 априлъ 1929 г., протоколъ № 14, върху Франко-българското акц. д-во за точене на коприна и тъкачество на копринени платове, съ централа Лионъ, Франция и клонъ въ гр. София.

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ заглавието на законопроекта, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретаръ Д. Мангърровъ (д. сг): (Чете членъ единственъ — вж. прил. Т. I, № 37)

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ членъ единственъ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ точка седма отъ дневния редъ — одобряване предложението за отпускане лична народна пенсия на писателитъ Кирилъ Христовъ, Антонъ Страшимировъ и Георги Стаматовъ и за отпускане 100.000 л. помощъ на писателя Елинъ-Пелинъ — **Димитъръ Ивановъ.**

Моля г. секретаря да прочете предложението.

Секретаръ Д. Мангърровъ (д. сг): (Прочита предложението изцяло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 29)

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Марковъ.

Г. Марковъ (з. в): Азъ искамъ да ми се обясни защо на единтъ се отпуска пенсия, а на последния отъ тяхъ се отпуска еднократна помощъ. Ако заслугата на всички е еднаква, азъ не разбирамъ защо на едни да се дава пенсия, а на други — еднократна помощъ. Това последното прилича повече на подаръкъ.

Министъръ Н. Найденовъ: Защото последниятъ е отъ по-новата генерация, отъ по-новитъ писатели.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Дерлипански.

Д. Дерлипански (з. в): Г. г. народни представители! Преди нѣколко месеца същото това предложение — или, ако не бѣше същото, подобно на него — се направи за отпускане отъ Народното събрание еднократна помощъ отъ 100.000 л. на писателя Елинъ-Пелинъ. Народното събрание тогава отхвърли това предложение.

Министъръ Н. Найденовъ: Оттегли се предложението.

Д. Дерлипански (з. в): Сега ни се предлага пакъ, и то въ такова време, догато навсѣкждѣ въ страната бушува стопанска и финансова криза и когато не могатъ дори навреме да се изплащатъ заплатитъ на държавнитъ служители. да отпустнемъ 100.000 л. еднократна помощъ на Елинъ-Пелинъ. Може би този човѣкъ да е заслужилъ да му се дадатъ не 100.000 л., а и 200.000 л. помощъ; но, казвамъ, въ такива времена, когато се даватъ малки пенсии на редица хора, които не могатъ да живѣятъ безъ тяхъ, когато много хора въобще не могатъ да намѣрятъ работа или за 30—40 л. дневно сж принудени да работятъ като хамали, азъ не намирамъ за умѣстно да се отпустне еднократна помощъ отъ 100.000 л. на единъ писателъ.

Ето защо ви моля, г. г. народни представители, да се отложи този въпросъ за другъ пътъ, като предварително той се изучи въ комисията.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Тодоръ Влайковъ.

Т. Г. Влайковъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Българскитъ писатели създаватъ едни отъ най-големитъ ценности, които се влагатъ въ съкровищницата на българската духовна култура; тѣ сж творци на нашата художествена литература, а въ художествената литература се изобразява духътъ на народа, създаватъ се голѣми художествени ценности, които служатъ за естетическо, за художествено и за морално възпитание на младото поколение и на цѣлия народъ. Творцитъ на художествената литература, писателитъ и поетитъ, навсѣкжде въ свѣта се ценятъ твърде високо, почитатъ се, тачатъ се отъ поколенията. Покойниците писатели и поети оставятъ имената си въ историята наравно съ великитъ полководци и съ всички голѣми и заслужили хора. Живитъ писатели, които сж се проявили съ своето творчество, навсѣкжде се ценятъ, тачатъ и почитатъ отъ своитъ съвременници. Знае се какви голѣми заслуги иматъ първитъ ни писатели отъ възраждането съ своето художествено творчество и съ своята обществена дейностъ; тѣ бѣха едновременно и писатели, и революционери, и общественици, и борци; тѣхнитъ имена днесъ сж най-таченитъ у насъ отъ поколенията, тѣ сж най-ценнитъ будители, на които тачимъ и празнуваме паметта — Ботйовъ, Каравеловъ и др. Първитъ наши писатели работѣха при извънредно трудни условия, безъ подкрепа.

Д. Жостовъ (мак): Разправете за новото; старото е известно, то е минало.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Чакайте, моля, защо го прекъсвате!

Т. Г. Влайковъ (д. сг): Тѣ работѣха при извънредно трудни условия и затова ние толкова повече се удивляваме на тѣхното творчество и на тѣхната дейностъ. Нѣкои отъ тѣхъ ние зачетохме подиръ освобождението въ лицето на тѣхнитъ наследници или на тѣхнитъ съпруги. Подиръ освобождението, както се знае, бѣше отпусната народна пенсия на дъщерята на Ботйовъ, на съпругата на Любенъ Каравеловъ, на самия дѣдо Славейковъ, който преживѣ освобождението и продължаваше да работи. Новата българска държава прояви чувство на благодарностъ къмъ ония, които работиха за възраждането на България и които създадоха основитъ на българската литература.

Подиръ освобождението съ по-големъ темпъ, по-нашироко се започна литературното творчество въ лицето на даровититъ наши писатели, начело съ Иванъ Вазовъ. Тѣ захванаха да работятъ вече при по-благоприятни условия, проявиха по-широко, по-плодотворно творчество, презъ живота си се ползуваха съ довѣрието и почитта на българското общество, и държавата, особено въ преклоннитъ години на тѣхния животъ, прояви едно съдействие, една почитъ къмъ тѣхъ, като отпусна навремето народна пенсия на всички видни и заслужили писатели. Отпуснаха се народни пенсии на Вазовъ, на Михайловски, на Величковъ. Нѣкои отъ по-младитъ, много даровити писатели, напр., Пенчо Славейковъ, Яворовъ, Петко Тодоровъ и др., умрѣха, безъ българската държава да имъ даде подкрепа. На нѣкои отъ тѣхъ държавата се отплати, като отпусна народни пенсии на тѣхнитъ съпруги.

Днесъ цѣла една плеада, съ по-големъ или по-малки дарования, писатели, поети, белетристи, критици работятъ въ полето на нашата литература и създаватъ съкровищницата на българския духъ. Всички съ енергия, съ преданостъ къмъ своето дѣло — разбира се, не всички съ еднакво дарование и заради това не на всички творенията сж еднакво ценни — работятъ и заслужаватъ почитъ и уважение. Държавата чрезъ Министерството на народното просвѣщение прави каквото може, за да подкрепи дѣлото на тая плеада творци на българската литература — българскитъ писатели. Има единъ законъ за насърчение на литературата, споредъ който се отпускатъ ежегодни премии, подкрепватъ се нѣкои писатели по други начини, прави се, съ една дума, макаръ и не много, но въ скромни размѣри, онова, което е възможно.

Старитъ писатели си отидоха. Между живитъ писатели има нѣкои, които сж по-възрастни, които работятъ отъ повече време, всецѣло предадени на дѣлото на българската литература, и които се намиратъ въ доста трудно материално положение. Тѣхнитъ произведения, въ цѣлокупностъ доста много, доста голѣми и доста ценни, си пробиватъ пътъ въ нашето общество, но при нашитъ условия тѣзи писатели нѣматъ възможностъ да получатъ нуждитъ срѣдства за съществуване. И налага се държавата и днесъ да прояви къмъ по-старитъ, къмъ по-възрастнитъ отъ писателитъ, които сж се проявили повече, едно внимание, да имъ даде една подкрепа, така, както по традиция

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 37.

е правила тя досега спрямо по-старитѣ писатели, които не сѣ живи вече.

Измежду цѣлата редица писатели, които днесъ се подвизаватъ въ полето на литературата, най-стари сѣ тѣзи, които сѣ поменати въ това предложение: Кирилъ Христовъ, Антонъ Страшимировъ, Георги Стаматовъ и следъ тѣхъ идва Елинъ-Пелинъ. Първитѣ трима повече отъ 30 години работятъ на литературното поле, създали сѣ цѣлъ редъ ценни съчинения.

Кирилъ Христовъ е създалъ чисто поетически произведения; известна е неговата силно вдъхновена лирика, известни сѣ и нѣкои други негови съчинения, но въ последно време особено обръща внимание неговата епическа поема „Чедо на Балкана“, въ която изобразява подвизитѣ на известни герои въ красива художествена форма изъ времето на балканската война.

Антонъ Страшимировъ е започналъ още отъ 1892 г. и непрекъснато работи отъ това време до днесъ. На първо време той създаде ценни разкази изъ селския животъ, въ които изобразява копнежитѣ, борбитѣ и бита на нашето село. По-после той създаде ценни работи изъ гражданскитѣ и обществени борби, описва борбитѣ изъ смутното време на нашия животъ, македонската епопея, създаде драми, . . .

Д. Жостовъ (мак): Никой не ги чете.

Т. Г. Влайковъ (д. сг): . . . нѣкои отъ които и днесъ се даватъ тукъ, въ Народния театъръ, и въ провинцията и всѣкога се даватъ съ голѣмъ успѣхъ. И днесъ Антонъ Страшимировъ продължава да твори голѣми и ценни трудове.

Георги Стаматовъ, сѣщо единъ отъ старитѣ писатели, работи въ нашата литература повече отъ 30 години и непрекъснато твори. Тѣй създаде произведения отъ единъ особенъ жанръ, въ които изобразява нашитѣ обществени нрави, порицава пороцитѣ на нашето общество. Той създаде извънредно ценни произведения, нѣкои отъ които сѣ издадени въ нѣколко тома, а други сѣ прѣснати изъ различитѣ списания. Днесъ той е въ преклонна възраст и трудно материално положение и при това продължава да твори.

Тия трима писатели, които иматъ повече отъ 30-годишна служба на народа съ перо въ рѣка, които сѣ създали такива ценни трудове, заслужаватъ, както и по-раншитѣ наши писатели, вниманието на държавата, която трѣбва чрезъ Народното събрание да имъ отпусне една народна пенсия. Ако съпруги на нѣкои писатели, на нѣкои общественици, заслужили наистина на обществото, на държавата, но заслужили много по-малко, получаватъ отъ държавата народни пенсии въ едни макаръ и скромни, все пакъ задоволителни размѣри, толкова повече заслужаватъ да бждатъ подкрепени чрезъ една народна поддръжка въ старинитѣ си непосредственитѣ дейци и творци на известни обществени блага. Не трѣбва да чакаме, когато умратъ, тогава да ги ценимъ и да търсимъ тѣхнитѣ наследници и въ тѣхното лице да отдадемъ почитъта и благодарността отъ страна на обществото и държавата къмъ тѣзи заслужили дейци. Ето защо следъ 30-годишна непрекъсната работа на тѣзи писатели, които днесъ се намиратъ въ тежко положение, налага се на държавата да имъ даде своята поддръжка съ една народна пенсия.

Четвъртитѣ отъ тѣхъ, Елинъ-Пелинъ, е много по-младъ, и, безспорно, съ по-голѣмо дарование и много известенъ въ страната, въ всички сръди, а най-вече между младото поколение, между децата. Той е известенъ съ своето голѣмо дарование като битописателъ, като художественъ изобразителъ на народния, на селския битъ. Той изобразява тоя селски битъ, особено тукъ, въ Софийско, въ шоплука, въ много ценни художествени картини, проникнати отъ веселъ и чистъ хуморъ, съ единъ много красивъ езикъ. Безспорно е, че неговитѣ творения се принаватъ отъ всички за едни отъ най-ценнитѣ, за едни отъ най-голѣмитѣ придобивки за нашата литература. Въ тѣхъ се въплътява и изобразява, повече отколкото въ много други, духътъ на нашето село. Но не е само тая страна на неговата творческа деятелностъ. Той е единъ отъ малкото и първиятъ, който посвети своето дарование на младото поколение, на децата. Той започна да пише специални книжки — разказчета въ стихове и проза за нашитѣ деца. Тѣ сѣ извънредно сполучливи, духовити и увлѣкателни. Всѣки, който има деца, знае колко тѣ обичатъ автора Елинъ-Пелинъ. Чрезъ децата той е може би днесъ единъ отъ най-популярнитѣ писатели у насъ. Той е малко по-младъ, както казахъ, но и той отъ 25 години непрекъснато твори. И ако не се туря наредъ съ другитѣ да се отпустне и нему народна пенсия, това става, защото е малко

по-младъ отъ тѣхъ, и, друго, защото държавата го е задоволила по единъ околенъ пѣтъ, като му е възложила една длъжностъ, почетна наистина, свързана съ дѣлото на българската литература, а именно да бжде уредникъ на музея „Иванъ Вазовъ“, чрезъ която длъжностъ получава едни скромни, но задоволителни сръдства за съществуване. Обаче вънъ отъ туй той е поставенъ въ едно трудно материално положение, принуденъ е всѣки день да се разпраща съ кредитори, които го спъватъ въ неговата работа. И за да може да се осигури възможностъ за по-спокойно творчество на тоя толкова даровитъ и толкова популяренъ между млади и стари у насъ писателъ, преди време още се повдигна въпросъ — по единъ пѣтъ, по който и въ други случаи у насъ чрезъ Народното събрание сѣ улеснявали известни дейци, а именно, като имъ се отпусне еднократна помощъ — да му се отдаде заслуженото внимание отъ страна на Народното събрание. Ето защо той е отлъченъ отъ другитѣ; може би трѣбваше и той да се вреди, и той заслужава да бжде почетенъ съ една народна пенсия, но, ако това не става — понеже по единъ околенъ пѣтъ той получава възнаграждение въ единъ по-ограниченъ размѣръ — предвижда се да му се даде и нему заслужената подкрепа, заслуженото внимание.

Ето защо въ името на онзи дългъ, който обществото, народътъ и държавата трѣбва да изпълнятъ къмъ заслужилитѣ дейци въ полето на българската литература, които сѣ не по-малко ценни — ако не и много повече — отколкото общественитѣ дейци отъ разни други категории, на които при единъ или другъ случай отпускатъ народни пенсии и помощи, казвамъ, въ името на тоя дългъ, отъ който трѣбва да бждемъ проникнати всички, ако желаемъ да бждатъ насърдени хората на общественото дѣло — въ случая хората на творчеството литературно и културно — азъ смѣтамъ, че това предложение ще трѣбва да бжде подкрепено и прието отъ Народното събрание, да отиде въ комисията, кждето могатъ да станатъ нѣкои поправки и следъ туй да се прокара на второ и трето четене. По тоя начинъ, чрезъ Народното събрание, държавата и народътъ ще изпълнятъ онова, което имъ се налага — да проявятъ своето внимание и своя дългъ спрямо тия заслужили дейци и творци на българската литература.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стоянъ Омарчевски.

С. Омарчевски (з. в): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Г. министърътъ на народното просвѣщение е внесълъ единъ законопроектъ, съ който се цели да се създадатъ условия и възможности на нѣколко отъ нашитѣ видни български писатели да могатъ да живѣятъ и, следователно, да могатъ да работятъ за развоа на родната литература. Въ законопроекта, който внася г. министърътъ на народното просвѣщение, се иска отъ Народното събрание да гласува народни пенсии на писателитѣ Георги П. Стаматовъ, Антонъ Страшимировъ, Кирилъ Христовъ и еднократна помощъ въ размѣръ на 100.000 л. на Димитъръ Ивановъ — Елинъ Пелинъ.

Не сме ние, които ще се противопоставимъ на правителствения законопроектъ, съ който се цели да се създадатъ условия и възможности на българския писателъ да живѣе. Ние по принципъ ще гласуваме за този законопроектъ. Обаче азъ съмъ дълженъ да кажа известни съображения, които налагатъ тоя законопроектъ да отиде въ комисията следъ гласуването му на първо четене, за да може да бжде разгледанъ по-всестранно.

Още отъ 1923 г., съ постановление на Министерския съветъ и съ законопроекта, внесенъ въ XX-то Народно събрание, тогавашното правителство на Александъръ Стамболийски искаше да се дадатъ народни пенсии въ размѣръ на 6.000 л. на Антонъ Страшимировъ, Кирилъ Христовъ и покойния Стоянъ Михайловски. Тоя законопроектъ, по стеклитѣ се събития на 9 юний, не можа да мине презъ Народното събрание. Сега, въ тия тежки времена, които преживява изобщо България, Министерството на народното просвѣщение е намислило да отговори на тая отдавна наръкла обществена и държавна нужда. Но нѣкакъ-си странно звучи, че днесъ, когато търговцитѣ сѣ затворили своитѣ магазини, за да протестиратъ срещу бушувачата въ страната стопанска и финансова криза, когато изобщо цѣла България трѣпне отъ единъ страшенъ гнетъ предъ неизвестността за утрешния день, въ сжщото време ние въ Народното събрание трѣбва да се занимаваме съ въпроса за даване — наистина на хора, които сѣ заслужили съ своята дейностъ — възможности и условия да могатъ въ бждеще повече да работятъ за развоа на нашата родна литература.

Отъ тая трибуна трѣбва да се подчертаятъ голѣмитѣ заслуги, които има писателѣтъ Кирилъ Христовъ, единъ отъ най-голѣмитѣ наши лирици, който живѣе въ изгнание въ чужбина отъ 8—9 години, сърдечно боленъ. Сумитѣ и помощитѣ, които му се даватъ, и условията на черенъ трудъ, при които е поставенъ въ Германия и Чехия да живѣе и да слави българското име въ чуждия печатъ и литература, трѣбва наистина да ни накаратъ да се замислимъ.

Отъ друга страна, Антонъ Страшимировъ е тоже единъ отъ най-добритѣ наши повествователи, който следъ смъртта на Иванъ Вазовъ и Стоянъ Михайловски се въздигна като писателъ отъ първа величина. И той изнемогава, и той е въ едно положение такова, че е принуденъ да мисли повече за изкарване срѣдства за прехрана.

Сетне Георги П. Стаматовъ, доскорошенъ съдия, ако се не лъжа сега пенсионеръ, е единъ отъ нашитѣ най-добри познавачи на съвременната интелигенция, който съ своитѣ литературни произведения, печатани въ списание „Златорогъ“ или прѣснати въ нашата литература, се издигна като единъ отъ първитѣ модерни писатели, най-добъръ познавачъ на модерния животъ на градското население, особено на съвременната интелигенция.

Димитъръ Ивановъ — Елинъ-Пелинъ, известенъ отъ 25—30 години като писателъ, който описва тѣжитѣ и неволитѣ на българското село, напоследѣкъ се отдаде на работа въ една друга областъ, кждето намѣри, че е тоже полезенъ — въ разработване на най-трудния дѣлъ отъ литературата, именно детската литература. Тамъ той показва несъмнена дарба.

Не разбираме, обаче, кои сѣ мотивитѣ на почитаемото министерство, за да отдѣли отъ една страна писателѣтъ Кирилъ Христовъ, Антонъ Страшимировъ и Г. П. Стаматовъ, като имъ опредѣли едномесечно жалване отъ 4.000 л., а отъ друга страна писателя Димитъръ Ивановъ — Елинъ-Пелинъ, на когото се дава еднократна помощ отъ 100.000 л.

Второ. Не намирамъ за оправданъ критерия на Министерството на народното просвѣщение, което внася тоя законопроектъ, съ който, като дава пенсия на Антонъ Страшимировъ, като дава пенсия на Кирилъ Христовъ, като дава пенсия и на Г. П. Стаматовъ, спира дотукъ.

Т. Кънчевъ (д. ср.): Като бившъ съдия, той е пенсионеръ.

С. Омарчевски (з. в.): Азъ знамъ това. — Не намирамъ, казвамъ, неговия критерий за оправдателенъ, като спира народното дарение, народната пенсия до Г. П. Стаматовъ. Имаме и други писатели въ България, които сѣ въ тежка криза и сѣ толкова бедни, дори повече, отколкото сѣ тѣзи, които сѣ предметъ на законодателното предложение, внесено отъ Министерството на народното просвѣщение.

Отъ друга страна, не намирамъ, защо трѣбва да създаваме въобще една вражда или едно негодование въ известни срѣди, особено въ писателскитѣ, като даваме на едни народна пенсия, а на Димитъръ Ивановъ — Елинъ-Пелинъ — 100.000 л. еднократно възнаграждение. Ще се каже, че той ималъ задължения по постройката на къщата си или други задължения. Но тогава може да се постави въпросътъ: ако трѣбва да дадемъ помощъ на Димитъръ Ивановъ, който ималъ да плаща борчове за постройка на къщата си, то на другитѣ, които нѣматъ къщи, като Кирилъ Христовъ, Г. П. Стаматовъ и Антонъ Страшимировъ, защо да не имъ направимъ къщи? Ние даваме народна пенсия на онѣзи, които смѣтаме, че заслужаватъ това и, следователно, нѣмаме основание, Димитъръ Ивановъ — Елинъ-Пелинъ да го отдѣлимъ въ дадения случай, като му дадемъ не народна пенсия, а едно отдѣлно възнаграждение. Доколкото се простиратъ моитѣ сведения, той, като служителъ по Министерството на народното просвѣщение — ржководителъ е на музея „Иванъ Вазовъ“ — получава 6.500 л. месечно.

Но има и другъ единъ въпросъ, който азъ ще моля правителството да уясни. Иска се да се отпусне народна пенсия въ размѣръ 4.000 л. на писателя Г. П. Стаматовъ. Но той е бившъ съдия, служилъ 35 години. Азъ не зная, тѣзи 4.000 л., които ще му се даватъ месечно, дали не сѣ по-малко отъ пенсията, която той получава като 35 годишенъ съдия. Онзи, който познава Г. П. Стаматова, ще ви каже, че той е извънредно много скромненъ, че той е човѣкъ, който въобще не се интересува отъ този въпросъ, и че това, което е направено за него, направено е безъ негово знание. Следователно, онова, което ще направи Народното събрание, едва ли ще може да създаде нѣкакви благоприятни условия отъ онѣзи, които въобще държавата съ закона за пенситѣ е създадала за Г. П. Стаматова. Следователно, ако тоя законопроектъ бжде гласуванъ по принципъ, нека бжде изпратенъ въ комисията, и тамъ да

се уясни въпросътъ за пенсията на писателя Г. П. Стаматовъ: ако народната пенсия е по-голѣма, да се спремъ на нея; ако ли пѣкъ, като бившъ дългогодишенъ съдия, получава пенсия по-голѣма отъ народната, която ще му дадемъ, тогава да видимъ какво можемъ да направимъ.

Налага ни се по-нататѣкъ да видимъ дали ще можемъ да бждатъ ценени. Никой! Въпросътъ е да не се създаде благоприятни условия отъ тия, които му е създадо Министерството на просвѣщението, или не. Но да му дадемъ дарение, азъ мисля, че съ това ще се внесе единъ елементъ на раздрязнение въ известни срѣди. Нѣма да се намѣри никой въ Народното събрание, който да се противопостави въобще . . .

Т. Кънчевъ (д. ср.): Г. Дерлипански!

С. Омарчевски (з. в.): . . . на създаването по-добри условия за нашитѣ писатели, които особено днесъ трѣбва да бждатъ ценени. Никой! Въпросътъ е да не се създаде по законодателенъ редъ отъ Народното събрание — което еднакво се възхищава както отъ творбитѣ на Димитъръ Ивановъ — Елинъ-Пелинъ, така и отъ разказитѣ на Г. П. Стаматовъ, така и отъ стиховетѣ на Кирилъ Христовъ и отъ драмитѣ и повеститѣ на Антонъ Страшимировъ — единъ антагонизъмъ, да се не създава недоволство въ ония срѣди на писателитѣ, които, по една или друга причина, не сѣ засегнати отъ това предложение.

Вториятъ голѣмъ, същественъ въпросъ, който трѣбва да обърне внимание на Министерството на просвѣщата и който азъ намирамъ за нужно да изтъкна, е следниятъ. Министерството на народното просвѣщение, въобще държавната властъ, както въ миналото — 1920, 1921, 1922, 1923 години — така и сега, се мѣчи съ създаване на синекурни длѣжности да създаде условия за нашитѣ писатели, да бждатъ тѣ полезни за развоа на родната литература. Имаме писатели на такива синекурни длѣжности. Напр., Людмилъ Стояновъ е библиотекаръ въ Министерството на правосъдието, Багряна е библиотекаръ въ Министерството на търговията, промишлеността и труда, Добри Немировъ — библиотекаръ въ Министерството на благоустройството и редица писатели, прѣснати на други мѣста. Ние всички ще се съгласимъ, че не може държавата по тоя начинъ да имъ създава условия да работятъ, защото работата, за която тѣ сѣ назначени, страда. Напр., библиотекарѣтъ въ Министерството на финанситѣ — не знамъ кой е назначенъ тамъ — трѣбва да бжде единъ чиновникъ, който да бжде на разположение на другитѣ чиновници за разни справки; при това положение, писателѣтъ, който е назначенъ за библиотекаръ на Финансовото министерство, не може да работи, не може да се занимава съ литературна работа. А сврѣхъ това той, като човѣкъ отъ умствения елитъ, намира това и за неморално: той, който трѣбва да учи на моралъ българското общество, младото подрастващо поколение, се счита морално задълженъ да изпълнява своя дългъ като библиотекаръ на държавата, която му плаща. Държавната властъ иска отъ него да си изпълни длѣжността, когато неговитѣ естествени наклонности, неговитѣ дарби го влѣкатъ въ друго направление. Чрезъ едно законодателно предложение, каквото се явява настоящето, Народното събрание трѣбва да се стреми да създаде условия и възможности за творчество не само за тия, които сѣ предметъ на това законодателно предложение, но за всички онѣзи писатели, които заслужаватъ, за да бждатъ наистина полезни за развоа на нашата родна литература. По този начинъ, като ги назначаваме на синекурни длѣжности, библиотекарѣ и др., страда самата служба, на която сѣ назначени, и, отъ друга страна, не могатъ да бждатъ полезни въ ония размѣри, въ които наистина могатъ да бждатъ полезни, ако имъ се създадатъ условия за работа.

Това законодателно предложение ми дава възможностъ да повдигна въпросъ за народнитѣ пенсии. Практиката за даване народни пенсии, за даване материаленъ изразъ на почитъ отъ страна на държавната властъ, респ. отъ страна на Народното събрание, къмъ всички ония, които заслужаватъ такава, не може да бжде разпространена само върху българскитѣ писатели. Въ тази страна има и други хора, които сѣ заслужили. Има обществени деятели, има бивши министри, които сѣ дали всичко, и самитѣ тѣ, които сѣ живи, или, ако сѣ умрѣли, семействата имъ се намиратъ въ голѣма материална мизерия. Въобще българскитѣ Парламентъ, който иска въ дадения случай да отговори на една назрѣла държавна и обществена нужда чрезъ това законодателно предложение за даване народни пенсии на тия писатели, не може да остане нѣмъ, слѣпъ и глухъ къмъ семействата на загинали бивши министри, които живѣятъ

въ голѣма мизерия. Ще трѣбва напълно да се абстрахираме, нѣма защо да държимъ смѣтка за политическата принадлежност на известни обществени деятели, семействата на които живѣятъ въ мизерия. Днешното Народно събрание, което претендира, че ужъ представлява най-интелигентната частъ отъ българския народъ, нѣма нужда да създава условия, щото бивши обществени деятели и министри да посѣгатъ на живота си, както е случаятъ съ нѣкои въ миналото.

Това законодателно предложение ми дава правото да изтъкна, че много отъ семействата на загиналите земеделски министри се намиратъ въ голѣма материална мизерия. Тѣхнитѣ жени нѣматъ най-елементарнитѣ условия, за да могатъ да дадатъ на своитѣ деца поне срдно образование. Народното събрание и г. председателятъ на Писателския съюзъ, уважаемиятъ нашъ колега г. Влайковъ, би било желателно да отидатъ докрай, щото това законодателно предложение за народно дарение, за народна признателност, за народна благодарност — каквато задача има настоящето законодателно предложение — да бѣде разширено и да бждатъ прегледани, ревизирани всички народни пенсии, които сж дадени досега, за да се види дали Народното събрание въ миналото или днесъ не е сторило нѣкои грѣшки, въобще да се види кои писатели, кои министри и обществени деятели се намиратъ въ мизерия и иматъ нужда отъ създаване на условия за животъ, за да могатъ да градатъ дѣлото на националната култура.

Съ тия нѣколко думи завършвамъ, като заявявамъ, че ще гласувамъ за предложеното законодателно предложение за даване народни пенсии, безъ да се даватъ еднократни народни дарения, защото това не ще бѣде посрещнато добре въ известни кръгове. (Ржкоплѣскания отъ земеделцитѣ)

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Лѣкарски.

И. Лѣкарски (д. сг): Отказвамъ се.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. министрътъ на народното просвѣщение.

Министръ Н. Найденовъ: Г. г. народни представители! Азъ ще бжда твърде краткъ по това предложение за отпушане народни пенсии и едно дарение на посоченитѣ писатели, тъй като въ мотивитѣ къмъ предложението доста ясно е посочено защо министерството го внася. Но предъ видъ на туй, че се направиха нѣкои възражения, дълженъ съмъ да добавя нѣщо къмъ тия мотиви.

Въпросътъ за подпомагане на нашитѣ писатели изобщо, и конкретно на тия писатели, за които се отнася представането на вашето внимание предложение, отдавна съществува. Тоя въпросъ не веднѣжъ е изнасянъ тукъ, въ Парламента, и винаги е повдигалъ спорове около разрешаването му, които спорове, смѣтамъ, повече се дължатъ не на това, че има различни преценки на литературно-творческата дейностъ на известни писатели, колкото на това, какво представлява даденъ писателъ като общественикъ или като политически деецъ. Ако се абстрахираме отъ дейността на посоченитѣ писатели като политико-общественици и ги преценимъ като писатели, като белетристи и поети, въ такъвъ случай, вѣрвамъ, нѣма да има разногласия по въпроса дали трѣбва да създадемъ по-благоприятни условия за работа на тия писатели, които се визиратъ въ проекторешението.

Но не мога да не засегна единъ по-общъ въпросъ — при какви условия изобщо работи нашиятъ писателъ, условия, които ние никога не трѣбва да забравяме. Условиата за художественъ и литературенъ трудъ сж извънредно тежки не само у насъ — където тѣ сж много по-тежки, отколкото въ която и да е друга страна на Западъ, по-културна отъ насъ — но и тамъ, където има сравнително по-благоприятни условия за художественъ и литературенъ трудъ. Навсѣкѣде управленията, безразлично отъ какви политически срдѣ изхождатъ, сж полагали усилия и грижи да създадатъ по-благоприятни условия за работа на писателитѣ. Въ една Франция, въ една Германия, където единъ писателъ, който се е проявилъ вече съ своя талантъ и може да разчита на материална издрѣжка чрезъ собствения си трудъ, и тамъ дори управленията, правителствата се притичватъ на помощъ на писателитѣ, защото само съ собствени усилия, само съ собственъ трудъ мъчно единъ художникъ или писателъ може да се издържа и да си създаде благоприятни условия за работа. Въ Франция има различни срдѣства за подпомагане на писатели и художници — премии, специални фондове, които често пжти сж образувани отъ частни дарения, фондове, създадени по частна инициатива, служби, създадени специално за худож-

ници, писатели и т. н. Колко повече това е необходимо у насъ — една бедна страна, въ която литературниятъ и художественъ трудъ не се плазира добре, не се плаща добре, и, следователно, за да можемъ да подкрепимъ истинскитѣ таланти въ тая областъ, необходимо е държавата да се притича на помощъ! Това е една необходимостъ, която се е съзнавала и преди настоящето управление, и винаги отъ управленията у насъ.

Едно отъ срдѣствата, което спомена и г. Омарчевски, който е билъ министръ на просвѣтата, за подпомагане на писателитѣ и художникитѣ, сж така нареченитѣ синекурни длѣжности. Противъ тѣхъ много се говори, много се пише, може-би защото много се злоупотрѣбвява съ тѣхъ, но въ сжщностъ синекурни длѣжности у насъ, или — да превода тия думи на български — безгрижни длѣжности не съществуватъ, защото ония писатели и художници, които сж назначени на държавни длѣжности, винаги изпълняватъ известна работа — или библиотечарска, или сж натоварени да ръководятъ известна библиотека, която министерството издава, или нѣщо друго — и, следователно, тѣхниятъ трудъ като писатели и художници се използва напълно.

Ние нѣмаме други фондове, чрезъ които да подкрепяме нашитѣ писатели и художници. Ние имаме само единъ фондъ, отъ който отпускаме помощъ на известенъ писателъ или художникъ само тогава, когато заболѣе и трѣбва да го спасяваме отъ смъртъ. Следователно, безспоренъ е дългътъ на обществото и на организираната обществена властъ въ лицето на държавата, щомъ като обществото има нужда отъ художественъ трудъ, отъ художествено и литературно творчество, да се притичва на помощъ на писателитѣ и художникитѣ.

Азъ нѣма да надценявамъ заслугитѣ на писателитѣ, които сж посочени въ това предложение. Не мога, обаче, да не спомена, че първитѣ трима писатели сж все таки едни отъ виднитѣ писатели отъ миналата генерация. Ние имаме отъ по-новото поколѣние писатели, които сж сжщо така еднакво ценни като тѣхъ, но все таки тия трима писатели иматъ задъ себе си една 30-годишна литературна дейностъ.

За Страшимировъ нѣкои смѣтатъ, че е малко четенъ, обаче въ скоршното минало той е твърде много четенъ, неговитѣ произведения сж били използвани най-много отъ нашитѣ читалища и въ нашитѣ села. Той е единъ белетристъ, който все таки е допринесълъ твърде много въ областта на нашата художествена литература.

Георги Стаматовъ сжщо така има задъ себе си една 30-годишна дейностъ. Характерниятъ белегъ на неговата литературно-художествена дейностъ е онзи психологически анализъ, съ който той единственъ като че ли си служи; той не е достигналъ, безспорно, замаха на Достоевски, но все пакъ има нѣщо характерно, нѣщо ценно въ неговото творчество, въ неговата белетристична дейностъ.

Сжщо и писателътъ Кирилъ Христовъ, какъвто и да е, си остава отъ по-старата генерация — разбира се, следъ Вазовъ, не правя сравнение съ него — единъ отъ най-добритѣ наши лирици. И въпрѣки това, че е бедствувалъ, въпрѣки, че бѣше не веднѣжъ на смъртно легло, бидейки въ изгнание, той написа една поема подъ заглавие „Чадата на Балкана“, която по националенъ духъ и по патриотиченъ замахъ надминава твърде много произведенията на по-млади наши поети и се доближава до нѣкои отъ подобритѣ творения на нашия титанъ въ лириката — Иванъ Вазовъ.

Елинъ-Пилинъ е сжщо единъ писателъ, който описва добре и талантливо нашия селски животъ. Той принесе ценни заслуги на нашата художествена литература, специално детската. Г. г. народни представители! Онѣзи, които сж следили детската литература у насъ, знаятъ твърде добре, че едва въ последнитѣ нѣколко години ние имаме художествена детска литература. Заслугата за създаването на такава е на Министерството на народната просвѣта. Създавайки детска художествена литература, Министерството на народната просвѣта даде подтикъ на частнитѣ издатели да вървятъ и тѣ по този пжтъ къмъ създаване художествено четиво за нашитѣ деца, за нашитѣ юноши, каквото четиво, смѣло го заявявамъ, прѣди нѣколко години ние нѣмахме. Доста голѣми заслуги въ това отношение има Елинъ-Пелинъ.

Г. г. народни представители! Азъ пакъ ще повторя и подчертая, нека се абстрахираме отъ това, какво представлява даденъ писателъ като политико-общественикъ, на кого той е симпатиченъ или не по своитѣ политически и социални концепции. Ние трѣбва да ценимъ писателя само като писателъ, като творецъ на блага, които не оставятъ забравени никога и които винаги оставатъ въ скровищницата, художествена или литературна, на даденъ народъ. Само така трѣбва да ценимъ писателитѣ. И ценейки ги така, трѣбва да си отговоримъ на въпроса, трѣбва ли да

имъ създадемъ по-благоприятни условия за работа при нашия беденъ, мизеренъ животъ, при нашитѣ условия, при които единъ теоретически литературенъ или художественъ трудъ мажко може да се възнагради? Ето само така трѣбва да си поставимъ въпроса и да го разрешимъ. И азъ мисля, че Парламентътъ, безъ огледъ на политически схващания, безъ разлика на политически течения, като си постави така въпроса, като представителъ на народа, трѣбва да рѣши: заслужава ли да се помогне на българскитѣ писатели, да имъ се създадатъ по-благоприятни условия за работа или не? Вие ще си отговорите на този въпросъ.

Всѣки случай азъ ви моля да подкрепите предложението, което правя.

Нѣмамъ нищо противъ, макаръ че това проекторешение влиза въ сила съ едно гласуване, да отиде то въ комисията и тамъ по-подробно да се разисква за всѣки единъ писателъ отдѣлно, да се дадатъ и нуждитѣ освѣтления за предложението на всѣки единъ писателъ, и следъ това да дойдемъ тукъ примирени и обединени по тия въпроси. Защото не е добре да сме разединени, когато трѣбва да се създадатъ благоприятни условия, да се окаже известна помощъ на заслужили наши литературно-художествени дейци.

Р. Василевъ (д. сг): Предложението да мине като законъ.

Министъръ Н. Найденовъ: Нѣмамъ нищо противъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Ще гласуваме.

Р. Василевъ (д. сг): Министърътъ иска предложението да мине като законъ.

И. Лѣкарски (д. сг): Г-да! Азъ искамъ да направя друго предложение. Ако се вземе като решение, нѣма нужда да го гласуваме сега; нека отиде въ комисията и тамъ да се обсъдятъ ония положения, които се изтъкнаха тукъ. Ако ли пъкъ ще се гласува като законъ, сега може да мине на първо четене, и тогава да отиде въ комисията.

С. Омарчевски (з. в): Отпущането даръ на Вазовъ стана съ законъ, на Цанко Бакаловъ — също, а не съ предложение.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Министърътъ е съгласенъ да мине като законъ.

С. Омарчевски (з. в): Г. министърътъ е съгласенъ.

И. Лѣкарски (д. сг): Г. председателю! Ще се позова на правилника. Чл. 42, алинея втора, казва: „Предложения не отъ законодателенъ характеръ се разискватъ и гласуватъ, безъ да се подлагатъ на три четения.“ Когато, обаче, засѣгаме фиска, срѣдствата на държавата, когато има да се гласуватъ пенсии и помощи, не по решение на проше-тарната комисия, а по инициатива на правителството, азъ мисля, че това може да стане само съ законъ. Така че не може да мине това предложение само съ едно гласуване. Ако, обаче, го приемемъ като решение, азъ правя предложение сега да не се гласува, а да се изпрати въ комисията.

Отъ сговориститѣ: Да се гласува.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има предложение, щото внесеното предложение да отиде въ комисията и тамъ да се разгледа. Моля, които приематъ това предложение, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Отъ сговориститѣ: Меншество е.

Г. Петровъ (нац. л) и Н. Пѣдаревъ (д. сг): Явно меншество е.

Председателствуващъ А. Христовъ: Добре. Оспорва се вотътъ. Ще повторимъ гласуването.

Предложението, което се направи, е въ смисълъ, да се изпрати това предложение въ комисията.

П. Стояновъ (д. сг): Най-напредъ да го приемемъ по начало, и, ако го приемемъ по начало, ще го пратимъ въ дветѣ комисии — по Министерството на финанситѣ и по Министерството на народното просвѣщение.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ направеното предложение, щото това предложение да отиде въ комисията, да вдигнатъ рѣка.

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Явно меншество.

Председателствуващъ А. Христовъ: Малцинство, Събранието не приема.

Ще гласуваме сега самото предложение.

Моля, които приематъ предложението така, както се докладва, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

С. Омарчевски (з. в): Значи, Народното събрание отхвърля изцѣло предложението?

Председателствуващъ А. Христовъ: Да, изцѣло.

С. Омарчевски (з. в): Нека това да се отбележи отъ г. г. стенографитѣ.

А тогава заключението е: г. министърътъ да си вземе шапката и да си отиде.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Тукъ нѣма въпросъ на довѣрие.

Председателствуващъ А. Христовъ: Минаваме къмъ точка осма отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за признаване собственостъ на ония жители на гр. Пловдивъ, които сѣ били оземлени по закона за т. п. с. и които сѣ направили трайни подобрения върху дадената имъ земя.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретаръ Г. Павловъ (д. сг): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — виж. прил. Т. I, № 33)

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ на първо четене законопроекта за признаване собственостъ на ония жители на гр. Пловдивъ, които сѣ били оземлени по закона за т. з. с. и които сѣ направили трайни подобрения върху дадената имъ земя, да вдигнатъ рѣка.

Мнозинство, Събранието приема.

Отъ сговориститѣ: Да му се даде спешностъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има предложение да се даде спешностъ на законопроекта. Моля, които приематъ това предложение, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г. секретаря да прочее законопроекта на второ четене.

Секретаръ Г. Павловъ (д. сг): (Чете)

„ЗАКОНЪ“

за признаване собственостъ на ония жители на гр. Пловдивъ, които сѣ били оземлени по закона за т. п. с. и които сѣ направили трайни подобрения върху дадената имъ земя.“

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ заглавието на законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство. Събранието приема.

Секретаръ Г. Павловъ (д. сг): (Чете членъ единственъ — вж. прил. Т. I, № 33)

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ членъ единственъ на законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Ще опредѣлимъ дневния редъ за утрешното заседание.

Председателството предлага следния дневенъ редъ:

Трето четене законопроектитѣ:

1. За допълнение на чл. 25 отъ закона за пѣтицата;
2. За измѣнение и допълнение на чл. 5 отъ закона за признаване права на индустриална концесия за тъкачество на копирени платове на Кузма Чековъ отъ София и пр.;
3. За признаване собственостъ на ония жители на гр. Пловдивъ, които сѣ били оземлени по закона за т. п. с. и които сѣ направили трайни подобрения върху дадената имъ земя;

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 33.

4. Одобряване предложението за безплатно отпускане бракувано облъкло от Столичното полицейско комитетство на Комитета за подпомагане бедни неджгави хора във София;

5. Първо четене законопроекта за изпълнение чл. 221 от закона за углавното съдоприсъзводство.

Второ четене законопроектитъ:

6. За уреждане собствеността и залога на движимости — машини за земледелие и транспорт от значителна стойност;

7. За изменение и допълнение закона за морската търговия;

8. Доклад на прошегарната комисия;

9. Второ четене законопроекта за изменение и допълнение на закона за гербовия налог;

10. Първо четене законопроекта за възлагане на Българската земеделска банка да достави за смяка на държавата земеделски орждия и машини на стойност около 100 000 000 л. (Продължение разискванията);

11. Трето четене законопроекта за отлагане изпълнението на предприятията, сключени през стопанската 1928—

1929 г. за продажба на дървесна маса от обществени гори (Продължение);

12. Първо четене законопроекта за изпълнение на закона за адвокатитъ от 8 юлий 1925 г. съ новъ дѣлъ III.

Министър В. Молловъ: Г. председателю! За прошенията трѣбва да се каже до кой списъкъ ще се докладва

Председателствуващъ А. Христовъ: Да.

И. Гавалюговъ (д. сг): Г. министре! Да се отбележи, че ще се докладватъ прошения по списъци I до X.

Председателствуващъ А. Христовъ: Да, до списъкъ X ще се докладватъ.

Които приематъ предложения дневенъ редъ за утрешното заседание, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Закривамъ заседанието.

(Закрито въ 18 ч. 18 м.)

Подпредседателъ: **А. ХРИСТОВЪ**

Секретаръ: **Д. МАНГЪРОВЪ**

Началникъ на Стенографското отделение: **Д. АНТОНОВЪ**

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

	Стр.		Стр.
Отпуски, разрешени на народните представители: Николай Алексиев, Стефанъ Бояджиев, Никола Бурмовъ, Вълчо Даскаловъ Вълчовъ, Димитъръ Дрънски, Янко Куцаровъ, Запрянъ Миховъ, Димитъръ п. Пандовъ и Славчо Дръновски.		и народното здраве (устно) — относно станалитъ инциденти презъ време на селско-общинскитъ избори на 16. II. 1930 г. въ с. Говедаре, Татарпазарджишко, с. Чамшадиново, Ихтиманско, и пр. (Развиване и отговоръ)	847
Питания:		Предложения:	
1) отъ народния представител Петъръ Анастасовъ къмъ министра на вътрешнитъ работи и народното здраве — относно поставянето подъ полицейски надзоръ адвокатитъ Фердинандъ Митевъ и Петко Лаловъ отъ бълослатинския околийски началникъ. (Съобщение).	847	1) за приемане на държавна служба чужди подданици по ведомството на Министерството на народното просвѣщение. (Съобщение)	847
2) отъ народния представител Никола Пъдаревъ къмъ министра на вътрешнитъ работи и народното здраве — относно приложението на чл. 204 отъ закона за народното здраве, за фелдшеритъ. (Съобщение)	847	2) за одобрение подписаната въ Анкара на 23 декемврий 1929 г. конвенция за предаване между България и Турция. (Едно четене — приемане)	850
3) отъ народния представител Димитъръ Гичевъ къмъ министра на вътрешнитъ работи и народното здраве — относно убийствата въ с. Говедаре, Татарпазарджишко, по случай селско-общинскитъ избори на 16. II. 1930 г. (Съобщение)	847	3) за даване изключителното право на Корнелисъ Бринкъ, холандски подданикъ, да търси петролъ за единъ периодъ отъ 4 години въ Бобовдолския каменовагленъ басениъ. (Едно четене — приемане)	851
4) отъ народния представител Константинъ Муравиевъ къмъ министра на вътрешнитъ работи и народното здраве — относно намѣсването името на държавния глава въ партийнитъ борби отъ частъ отъ правителствената преса. (Съобщение).	847	4) за отпускане лична народна пенсия на писателитъ Кирилъ Христовъ, Антонъ Страшимировъ и Георги Стаматовъ и за отпускане 100 000 л. помощъ на писателя Елинъ-Пелинъ (Димитъръ Ивановъ). (Едно четене — неприемане)	852
5) отъ народния представител Константинъ Муравиевъ къмъ министра на вътрешнитъ работи и народното здраве — относно арестуването и нанисане побой на временния редакторъ на в. „Земледѣлско знаме“ Асенъ Буковъ. (Съобщение)	847	Законопроекти:	
6) отъ народния представител Тома Константиновъ къмъ министра на вътрешнитъ работи и народното здраве — относно прекратяване отпускането заеми отъ Българската централна кооперативна банка на пострадалиотъ отъ землетресението. (Съобщение).	847	1) за измѣнение чл. 3 отъ закона за стабилизирането на лева и за монетната циркуляция въ царство България. (Съобщение).	847
7) отъ народния представител Александъръ Радоловъ къмъ министра на вътрешнитъ работи		2) за разрешаване на българското училищно настоятелство въ гр. Кюстендилъ да отпусне заемъ на Кюстендилската градска община. (Съобщение)	847
		3) за допълнение на чл. 25 отъ закона за птищата. (Първо и второ четене — приемане)	850
		4) за измѣнение и допълнение на чл. 5 отъ закона за признаване права на индустриална концесия за тъкачество на копринени платове на Кузма Чековъ отъ София и пр. (Първо и второ четене — приемане)	851
		5) за признаване собствеността на ония жители отъ гр. Пловдивъ, които сж били оземлени по закона за т. п. с. и които сж направили трайни подобрения върху дадената имъ земя. (Първо и второ четене — приемане)	856
		Дневенъ редъ за следващото заседание.	857